

Nabizade Nâzım

Yadigârlarım

KISA MİRAS

NABİZADE NÂZİM
YADİGÂRLARIM

Can Miras
Kısa Miras / 8

Yadigârlarım, Nabizade Nâzım

© 2021, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: Karabet ve Kaspar Matbaası, 1303 (1886)

Can Yayınları'nda 1. basım: Kasım 2021, İstanbul

Bu kitabın 1. baskısı 2000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Mustafa Çevikdoğan

Günümüz Türkçesine uyarlayan: Fatih Altuğ

Düzeltili: Mert Tokur

Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Baskı ve cilt: Türkmenler Matbaacılık Reklam San. ve Tic. Ltd. Şti.

Maltepe Mah. Gümüşsuyu Cad. No: 16-18

Topkapı, İstanbul

Sertifika No: 43087

ISBN 978-975-07-5548-4

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza Giz, No: 9/25, Sarıyer / İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com/9789750755484

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

NABİZADE NÂZİM YADİGÂRLARIM

Günümüz Türkçesine uyarlayan

Fatih Altuğ

ÖYKÜ

NABİZADE NÂZİM, 1863'te İstanbul, Nişantaşı'nda doğdu. Asıl adı Ahmet Nâzım'dır. Anne ve babasını küçük yaşta kaybeden yazar, üvey anne ve dadıların elinde büyüdü. Salıpazarı Feyziye ve Beşiktaş Askerî rüşdiyelerinde okudu (1876). Buradan Mühendishâne-i Berrî İdadisi'ne geçti (1878). 1884'te girdiği erkân-ı harbiyye sınıfından 1887'de yüzbaşı rütbesiyle mezun oldu. Bir süre Mekteb-i Harbiyye'de matematik, istihkâm ve topografya dersleri verdi; umumi müfettiş muavini olarak 1889'da kolağası oldu. Nabizade Nâzım'ın ilk eserleri *Vakit* ve *Ceride-i Havadis* gazetelerinde yayımlandı. Daha sonra *Hazine-i Evrak*, *Mirat-ı Âlem*, *Rehber-i Fünûn*, *Âfak*, *Maarif*, *Mirsad*, *Manzara*, *Berk* ve *Servet-i Fünûn* gibi edebiyat dergileri ile *Tercüman-ı Hakikat*, *Servet* ve *Mürüvvet* gibi gazetelerde başta şiir olmak üzere daha çok fennî konularda makaleler ve hikâyeler yayımladı. 1890-1891 yıllarında bir dizi uzun hikâye kaleme aldı. Türk edebiyatı tarihinde Nabizade Nâzım'a asıl şöhretini kazandıran, "Karabibik" adlı uzun hikâyesiyle *Zehra* romanıdır. 1891'de Ayşe Naciye Hanım'la evlenen yazar evliliğinin henüz ilk aylarında yakalandığı kemik vereminden kurtulmayarak 5 Ağustos 1893'te öldü.

Mazi, ki hizane-i ademdir,
Bâdî-i teessür-i nedemdir,
Saklar o defain-i hayalat,
Değmez ona dest-i ihtiyalat.¹

1. Hiçliğin hazinesi olan geçmiş, pişmanlık duygusunun kaynağıdır. O, hayallerin definelerini saklar, yapılan hilelerin eli ona değmez. (Y.N.)

Benim sözlerim;

Ahbablardan biri bana garip bir macerasını hikâye etti. Bu macera sırf insani olduğu için hoşuma gitti.

Bu yakınlarda halkımız doğallığa, sadeliğe çok önem veriyor... Öyle mitolojik şeyler artık lezzetle okunmuyor. Bu nedenle dostumun macerasını yine kendi dilinden kaleme alarak yayımlamak istedim, şu esercik meydana geldi. Dostumun verdiği *Yadigârlarım* adını olduğu gibi bıraktım.

Yadigârların sahip olduğu hissiyat ve fikirler pek çok kimselerce kınanmaya layık görülecek sanırım. O gibi kişilere karşı dostumun şu sözünü söylemekle yetinirim:

“Rica ederim, kendi akıl yürütmelerinizle bulacağınız hükmü sırf kendi vicdanınız olarak kabul ediniz. Öyle bir vicdanı bende de mutlaka aramayınız!”

İşte bu kadar.

Nabizade

İŞTE YADİGÂRLAR BAŞLADI

1

İstanbul, 25 Nisan 1292¹

Kalemi ele aldım. Ne yazacağım? Heyhat! Kalemimde yazma iktidarı göremiyorum. Elim titriyor, beynim çatlıyor.

Of! Şu hayat bence tahammül edilemez bir azap oldu. Herkes ne kadar şen, ne kadar memnun görünüyor, halbuki ben vücudumdan² pişmanım. Hüzünlerin dalgalanma şiddetiyle fikrim kederlere boğuluyor.

Vakit gece, hava karanlık... Matemli, ıstıraplı kalemim, gönlüm gibi bitkin, titrek ve sönük bir alevle yanmakta olan mumun şu sayfaya vuran donuk nuru içinde birtakım siyah ve kesintili izler bırakmaktadır.

Şu satırlar geçmiş mutluluğumun gölgesi olmuş olsa, ah! Ümitsiz fikrim gibi sisli bir hava arkasından bir yıldızı görüyorum ki ara sıra göz kırpmakta ve güya hüz-

1. 7 Mayıs 1876. (Y.N.)

2. Osmanlı Türkçesinde vücut kelimesi hem varlık hem beden anlamına gelmektedir. (Y.N.)

nün yorgunluğuyla bitkin kalan gönlüm hemen hemen sonsuz bir uykuya hazırlanmaktadır.

Aşk! İşte en manasız, işte en manalı bir kelime. Aşka mana verebilenlerce aşkın manası vardır. Mana veremeyenlere göre manasızdır.

Aşk cennet arzusuymuş. Cehennem azabıymış. Hayatın ruhuymuş. Ölümün kanadıymış. Aşk belirtisinin, dışı beğenenlerin gözünde başka, içi beğenenlerin katında başka manaları var.

Halbuki bin türlü yorumlamanın özü şu:

Aşk ne olursa olsun tabiidir.

Sevmek! Sevmek neye derler? Bunu kesin olarak belirlemede herkes âcizdir. Aşkın mahiyeti henüz açığa çıkmamış... Yer altlarından çıkan ilk insanlarca neyse bizce de aşk odur. Ben âşık mıyım? Kim bilir.

Mazimi araştırıyorum, birçok aşk izleri buluyorum. İşte şu an da gönlümde bir aşk izi hissediyorum. Fakat bir taraftan da gönlümü pek bomboş görüyorum. Eğer âşıklık bir güzelliğe fikrini bağlamak, daima onun hatırasıyla uğraşmaksa ben şu anda âşığım. Halbuki heyhat! Âlemde vücudumdan emin değilim, aşkımdan nasıl emin olurum?

İnsanın bazı halleri var ki gerçekten pek gariptir.

Bu haller herhalde kibir ve gururundan meydana gelmiyorsa mutlaka terbiye tarzından ortaya çıkıyor.

* * *

Hüzünlüyüm. Hüznüm tarife gelmez. Aşağılamaya maruz kaldım.

İşte gör ey gururlu benlik, ey dik başlı fikir! Minneti ve aşağılık halleri hor görürken insanın en kahreden aşağılamalarını canına minnet sayıyorsun. Yürü ey sebatsız mahluk!

H ile karşılaştım. Ah! Canilere, edepsizlere hitap

eder gibi, –yanımdan geçerken– “Çok mahcup olacaksınız!” dedi. O anda gökler başıma yıkıldı, beynime yıldırımlar indi sandım... Arkasından koştum. Göğsüm ısırapla feryat ediyor, asabım öfkeyle titriyordu.

Dişlerim kilitlenmiş gibi söze müsaade vermiyor. Of! Şu cehennemî işkenceyi ömrümde çekmedim.

Bin gayretin neticesi olarak, “Sevgimden nefret mi ediyorsunuz?” diyebildim.

Oh! “Ondan bahsetmiyorum,” müjdesini aldım. Müjde miydi, kara haber miydi bilemem. Ben müjde sandım. Ayrılmam gerekiyordu.

Beynime bin türlü fikir hücumu girdi. Kimisi öfke elbisesine bürünmüş, kimisi miskin çehresini takmış, kimisi bir şeyler diler bir hal almış, kimisi hasta ve dermansız, kimisi zinde ve kahraman.

Bu kadar izdiham arasında bir şahıs vardı ki seyri fikrime teselliyle karışık bir nevi hüznü veriyordu. Gü-lümseyen çehresi çatıkça da kara gözleri pek parlak, gazaplı bakışı pek iltifat ediciydi.

Bu çok garip vücutla evvelce bir yakınlık hissediyordum; ama vaktini ve mevkisini tayinden tamamen âcizim.

Sebebini bilemem, bir güdü beni ona doğru yaklaşıtıyordu. Bu şahıs bana merhametle bakarak yüzüme güldü, bu gülümseme rahatlamama sebep oldu. Ellerini omzuma atarak beni baştan aşağı süzmeye başladı.

Bakışından gönlüme bir çarpıntı geldi; fakat herhalde sevimli bir çarpıntıydı.

Aşkın geçmiş hallerinin bu somut hayalini birer birer hatırladıkça ömrüm gözümün önünde geçit töreni icra ediyor sanıyordum.

Mazinin hissiyat tabloları –üzerlerine örtülmüş olan unutmaya örtüsü kudretli bir el tarafından kaldırılmış gibi– en parlak renkleri, en canlı manzaralarıyla hep seyreden gözlerimin önünde, sırasıyla belirliyordu.

Bu tablolardan bazıları şiirle aşkın bir araya gelişini tasvir eder yolda mutluluk veren bir seyir sunardı. Bazıları da keder ve ayrılık acısının en kahredici zamanlarını tasvir ederdi.

Bazıları yavaş yavaş, çokları şimşek gibi pek tez geçer giderdi.

Bu harikalar güya beyaz bir el tarafından birdenbire kesiliverirdi; her tarafı bir sükûnet, mutlak bir hiçlik istila etti. O mahşer izdihamından eser bile kalmadı.

Fakat –kendimde kendisine gizli bir çekim hissettiğim– o gurbet mahluku hâlâ eski vaziyetinde duruyordu. Bana akıllıca nasihatler vermeye başladı fakat arada etrafına çekinen meraklı bakışlar yöneltmekteydi. Dedi ki:

“Mutlaka onu affetmelisin.”

Affetmek mi? Beni hor görsün etsin de ben onu âcizler gibi affedeyim; sükûtum mağlubiyetime, belki suçluluğuma yorulsun. Mümkün değil. Kabahatli cezasını çekmelidir.

“Göze göz, dişe diş! İşte tabiatın kanunu.”

Muhatabım beni ikna için bin türlü sözler söylüyordu, bense vicdani muhakememle meşguldüm.

Bu esnada gördüm ki sevdiğim yanımdan geçti. Bakışında bir nevi rica manası hissettim.

Fikrim muhatabın sözlerini birer birer hatırlamaya başladı. Ah! Bana bir lakırdı söylemiş olsaydı derhal ayaklarına kapanır, ben ondan affımı temenni ederdim.

Halbuki ey gurur! Sen yine benden el çekme. Ne mümkün! Af istemeye değil, affetmeye bile ihtimal yok. Elbette ceza çekmelidir!

Defol ey hakaret sever şahıs! Senin aradığın adam burada yok. Ben öyle aşağılanmayı kabul edemem.

Yine heyhat! Sırrına bir türlü akıl erdirmek mümkün olmayan aşkın zorlayıcı bir despotluğu da bu: Hakarete teşekkür!

İşte aşk beni yine iğfal etti. Beni hor görene af dileyen bir mektup yazdım. Af mektubum o derece alçalırcasına, o derece kendini aşağılarcasınaydı ki Allah biliyor hem yazdım hem hüngür hüngür ağladım. Yine de yazmaktan, yazdıktan sonra göndermekten kendimi alamadım.

Fakat eyvah! Henüz cevabına erişemedim.

Beyhude bekleyiş, ey sefil âşık!

2

İstanbul, 18 Mayıs 1292¹ (gece)

Gayretsiz gönül! Bu ne kadar aşağılanma düşkünlüğüdür!

H'den hâlâ bir cevap alamadım. Hayli zamandır kendisini de göremedim. Göremedim değil, görmedim; yani görmek istemedim: Yazdığım mektupta bundan sonra kendisini huzursuz edecek bir harekette bulunmayacağıma, sade hafızadaki hayal aracılığıyla fikrimi neşelendirmeye alışacağıma, sevgisinin hatırasını keder ve ayrılığın en şiddetli, en feci dönemlerinde kendime teselli verici dost sayacağıma güvence vermiştim. Bunun üzerine ne olursa olsun gönlümle savaşımaya ve hatta yüzünü bile görmemek için karşılaşmaktan sakınmaya mecburdum. Fikrimce diyordum ki ruhu yani sevgisi beni mesut ediyor, kendisi varsın gözümden uzak olsun, bana onun aşkıyla hayali kâfidir.

Koca savaşçı, yanılıyorsun.

1. 30 Mayıs 1876. Eski saatte yeni gün, güneşin batışıyla başladığı. Dolayısıyla aynı güne ait yadigârlarda önce akşam, sonra sabah yazılmıştır. (Y.N.)

Aşk erbabına sorarım: Sevdiğinin sade aşkıyla kanat edip şahsını yabancı sayacak kadar kalender meşrep bir kahraman bilir misiniz?

Tarihlere müracaat ediniz.

Bulamayacaksınız... Bazı romancıların hayal evinden başka hiçbir tarihte böyle bir kahraman görülmüş değil.

İnsan tabiatı böyledir. Sever, lazım gelirse sevmez görünmeye çalışır; fakat başarılı olamaz. Kendisini de aldatmaya uğraşır ama yapamaz.

Sırf sevdiği için intikam sevdasına düşer de en sonra ayağının toprağına kapanır.

Zavallı insanlar! Aşk girdabı içinde döne döne, bata çıka bir musibet okyanusuna doğru sürüklenip giderler de hâlâ kendilerini aşkla pençeleşmeye teşvik ederler!

Şu âlemde her halin belanın ta kendisi olduğunu, en ziyade hallerine uygun geldiğinden dolayı onaylayıp kabul edenler âşıklardır.

*“Herkes be-kadr-i hiş giriftar-ı mihnetest!”*¹ diyen şair, şu heyecan verici tutku evinin halini nasıl dikkatle takdir etmiş bir bilgeymiş.

İnsan denilen âciz mahluk boyut gibi, zaman gibi sonsuzluklar içinde serseri gezip dolaşan ve her an binlercesi kıyamete uğrayıp binlercesi yeniden vücuda gelen bütün âlemler arasında sonsuz küçüklük derecesine ancak sahipken göz açıp kapamakla sınırlı kalan ömrü müddetince âlemler kadar sıkıntılar geçiriyor.

Bir an içinde vücuda gelip hiçliğe giden haşeratın, asırlar kadar sürekli, asırların tahammül edemeyeceği derece şiddetli bir azaba uğraması fıkirlere durgunluk verir!

1. (Fars.) Herkes kendi derecesince, gücünce sıkıntıya uğrar. (Y.N.)

“Ey göktekiler! Siz de dünyalıların hali gibi misiniz? Aşk; o riyakâr, o ortalığı karıştıran, o afacan, yumurcak çocuk sizde de fitne çıkarır mı?

Siz de, ‘Sevmiyorum!’ deyip de daima aşka doğru acele ederek yaklaşır mısınız? Aşktan uzaklaşmak için sınırlı bir daire üzerinde harekete karar verip karşılaşma ümidini şu suretle kuvvetlendirenler sizde de var mıdır?

Bir sırdaşıyla sohbet esnasında kendini aşktan yüz çevirmiş göstermek için aralıksız sevdiğinden bahse kalkışan kendinden geçmiş âşıklar sizin aranızda da bulunur mu?”

Eyvah! Ben bu aşkla kötü anılacağım. Daima yükselmeye meyilli olan karakterimi böyle alçakça divaneliklere alıştırıyorum.

Bana mutlaka bir gayret lazım. Hem de öldürücü bir gayret lazım. Haysiyetim uğrunda aşkı da canı da cananı da feda etmeliyim.

3

İstanbul, 18 Mayıs 1292 (sabah)

Bundan evvelki satırları yazıp bitirdiğim zaman zaten seveda yorgunluğuyla huzursuz olan zihnime bir de uyku rehaveti eklenmişti. O ağırlıkla şu talihsiz başımı yastığa koydum. Derin bir uykuya dalmışım.

Heyhat! Ona uyku mu denir? Uyanırken daha rahatım. Rüyalarımı şekillendiren hayaller, sisli bir akşam havası gibi hayal edilenlerin temsillerini ancak hayal meyal somutlaştırdığından dolayı, ne olduğu belli olmayan birtakım karmakarışık olaylardan ibaret kaldı.

Fakat gariptir ki bir-iki haftadır rüyalarımnda ne H'ye ne de aşk ve muhabbete dair bir nişan görüyorum.

Bunu aşkımın zayıflığına mı yorayım, orasını bilemem. Zaten âşık olup olmadığımı kesinlikle belirlemiş değilim ki: Derler ki insan rüyasında düşündüğünü görür. Halbuki ben her gece onu düşünerek kendimi kaybettim. Ben de şaşkınım.

Uykudan kalktığım zaman güneş epeyce yükselmiş, âlemi hayata boğmuştu.

Odamı, halimi eski surette buldum.

Penceremin önüne oturdum. Pencerenin iç denizliğini teşkil eden düzgün “Kalker Karbonifer”¹ mermeri üstünde şu satırları yazmakta olduğum defteri gördüm ki akşam yazdığım hatıraların son kelimeleri yüzüme hüzünlü hüzünlü gülmekteydi.

Bu gülüş nice bin acı hatıra getirdi. Hemen dedim ki şu masum tebessümlere ehemmiyet vermeyeyim de defteri ateşe atıvereyim.

Böyle aşağı fikirlerle uğraşmak ne büyük alçalıştır.

Bundan sonra ne H. ne aşk, hiçbir şey gözümde değildir. Bunların tamamı benim için sonsuza dek vefat etmiştir dedim. Bu kararlar elimi uzattım. Güya *cahier*'yi² alıp parça parça ettikten sonra ateşe atacak ve küllerini rüzgâra savuracaktım.

Birdenbire bir titreme elimi çekti. Güya kuvvetli bir Leyd şişesine³ dokunmuşum gibi... Mümkün değil yırtamayacağım.

1. Jeolojik bir çağ olan Karbon Devri'nde, Karbonifer'de oluşmuş kalker, ki-reçtaşı. (Y.N.)

2. (Fr.) Defter. (Y.N.)

3. Günümüzde Leyden kavanozu olarak da bilinen ilk kondansatör. 1745'te Pieter van Musschenbroek Leiden Üniversitesi'nde bu kavanozu elektrik depolayan ilk cihaz olarak geliştirmiştir. Leyd şişesi ifadesi Fransızca *bouteille de Leyde*'nin çevirisidir. (Y.N.)

Biraz hava almak için sokağa çıktım. Derhal yine girdim.

Bu hava değişikliği fikrimi, görüşümü de yenilemiş oldu. “Haysiyetim uğrunda aşkı da, canı da, cananı da feda etmeliyim,” cümlesini nasıl cesaretle yazmış olduğuma şaşıtm.

Feda mı? Ne kadar uzak! Can ki hayat yani varlık manasınadır, nasıl terk olunabilir? İnsan hayattan ne kadar bıksa yine ondan mahrumiyete bir türlü izin veremez. İnsanlık budur. İnsanı insan olarak tasvir etmek istersek böyle tasvir etmeliyiz.

Aşk ise tabiidir. Tabiat terk olunmayınca aşk terk olunamaz, o halde canan da terk edilemez.

Mademki aşk, can, canan terk olunamaz, sevmeli, hor görülmeli; fakat daima sevmeli.

İşte aşkın özü! İşte aşk insana böyle aşağılanmayı öğretir!

4

İstanbul, 18 Mayıs 1292 (devam)

Heyhat! Üç yadigârımda da en garip bir hissimi tasviri unuttum. Bu his o kadar gariptir ki hatta varlığına ben bile emniyet edemiyorum da bir kuruntu zannediyorum.

Aşk ne kadar garip bir şeyse bir anda iki sevdayla fikrin meşgul olması ondan da gariptir.

Ben şu anda H'nin sevdasını taşıdığım halde K'nin de aşkıyla bahtıyırım.

K'yi H'den evvel sevmiştim. Şimdi ikisini de severim. Fakat elbette dereceleri eşit olamaz. Bir kaldıracın

dayanak noktası değıştikçe iki ucuna uygulanan kuvvetlerin şiddeti de tabii ki değışir. Elbette denge gözetilmezse biri diğeriine üstünlük sağlar ama yine onun hükümünü tamamen mahvedemez.

Mesela bir kimyevi tuzda asit ile baz birbirinin tesirlerini dengeleyebilirse de yok edip ortadan kaldıramaz. Asit kuvvetli gelirse tuzu kendi tesirine meylettirir; baz galip çıkarsa tesirlerini açığa çıkarır, halbuki ne biri ne diğeri birbirini mahvetmiş sayılamaz.

İşte H'nin aşkı, K'nin aşkına galip geldi; fakat hükümünü ortadan kaldıramadı.

Halbuki aldanıyorsun ey deliliğı süsleyen bilgin! Dünyada hissiyat birbirinin yerine geçer: H'nin aşkı işte K'nin aşkının yerine geçiyor demektir.

Bu garip sevdayı bir manzumeyle tasvire çalışmıştım. Manzumenin nesre çevirisini buraya almak abes olmaz:

İki Sevda Her Yerde Cehennem

Hayalim iki güneşe doğuş yeri oldu. Birisi doğudan çıktı, diğeri batıdan göründü.

Birisi bolluğumun kaynağıdır, diğeri ilhamlarımın çıkış yeridir.

Birisi parlak güneştir, diğeri ışıklı dolunaydır.

Birisi batmaya hazırlanıyor, diğeri doğmaya başlıyor.

İkisinin de tabiatı, parlaklığı, sefası çeşit çeşit. Göz alıcı renklerinin iç içe geçmesi öyle bir cennet görünümü açığa çıkarıyor ki Firdevsî¹ bile tasvirinde âciz kalır.

Birisi ıstırap çeken bir parıltıdır ki üzüntülü titreyişleri gönüllere sıkıntıdır; diğeri karanlığı seven bir ışıktır ki garip kırılmaları fikirlere bir azaptır.

1. Firdevsî (940-1020): *Şehname*'nin yazarı olan İranlı edebiyatçı. Bu isimden hemen önce geçen "cennet" kelimesi orijinal metinde "firdevs" olarak yer almaktadır. Böylelikle cennetle Firdevsî arasında bağlantı kurulmaktadır. (Y.N.)

Birisi tutulmuş güneş gibi o donuk, o sarımtırak rengiyle hayale hüzün getirir; diğeri tutulmuş bir dolunay gibi o karanlık, o korkunç manzarasıyla hafızayı dağıtır.

Birisi bir ejderdir! Hürriyeti yutar, diğeri bir cehennemdir, şerefi yakar. Birisi irfan ağacına sarılır, diğeri hayal uzayını tutar.

Ah! Önümde bir alev denizi dalgalı! Arkamda heybetli bir dev takipte! Yerler, gökler ateş içinde!

Her yerde cehennem, her yerde cehennem! Milyonlarla zebaniler –ellerinde azap kamçıları– her yerde üzerime saldırıyorlar.

Kaçacak yer yok. Her yerde ismimi işitiyorum. Her yerde yansımamı görüyorum.

Ah! Her yerde o iki afet! Her yerde o iki ateş! Her yerde o iki ejder! Her yerde o iki ifrit!

Aklımı perişan ediyorlar, sabrımı tutuşturuyorlar, beynimi sokuyorlar, beni dehşete düşürüyorlar!

5 Nisan 1292¹

Nasıl? Aşkım kadar garip değil mi? Fakat ne olursa olsun içinde bir söz var ki hissikablelvukunun bende de olduğuna delildir.

O söz şudur: “Diğeri bir cehennemdir! Şerefi yakar.”

İşte 22 Nisan² olayı bu hissin hakikate tıpatıp benzediğini ispat eyledi. Evet! H öyle bir cehennemdir ki haysiyetimi yaktı kavurdu gitti. Hayır gitmedi! Kaldı, daha yakacak şeyler arıyor. Şimdiye kadar açıklamadığım bir yön kaldı ki şudur:

Aşkın gariplikleri gittikçe gözümde kuvvet kazanıyor. Ben sevgi ne kişiye ne dış güzelliğe aittir diye fikir

1. 17 Nisan 1876. (Y.N.)

2. 4 Mayıs. (Y.N.)

öne süremeyeceğim. Çünkü şimdiye kadar başımdan geçen sekiz sevdanın çoğunluğunda hedeflenenle gerçekleşeni aynı göremedim.

Şimdi burada beni aşk çokluğuyla, yani denildiği üzere şıpsevdilikle suçlayanlar bulunur; fakat ben onlara cevap vermek istemem. Onları görüşlerinde serbest bırakırım. Ben burada tecrübe ettiğim yani başıma gelen şeyleri hikâyeden başka bir şey yapmıyorum. Böyle bir şey olur mu olmaz mı, olursa ne demek lazım gelir buralarını düşünemeyeceğim.

Evet, sevdiklerim hemen benden başka kimsenin dikkatini çekmemiştir diyebilirim. Bilemem bunların neresini sevmişim; ancak sevmişim.

K'yi, H'yi de böyle sevdim. Bakıyorum, düşünüyorum da ikisinde de sevecek bir yön göremiyorum, yine de seviyorum.

Artık gariplikler katmerlendi. Buna ben herkesten ziyade şaşkırım. H'nin sevgimden incinmediğini söylemesi de bu garip sevgime bir delildir.

Fakat ya benden kaçınmasının sebebi nedir?

İnsan! İnsan o kadar gariptir ki hiçbir tavrına güven olmaz.

Kim bilir o da neler düşünür.

K'yi hiç kale almıyorum. Biraz da ondan bahsedelim.

Ben K'yi öyle bir halde gördüm ki hissiyatım kabarmış, bir hayli zamandır boş kalan gönlüm bir eğlence aramakta acele ve arzu göstermişti.

K'yi gördüm; hâlâ çocukluktan kurtulamayan gönlüm haline uygun bir eğlence bulmuş gibi çırpınmaya başladı.

Sevgi görmekle, düşünmekle başlar. Birisini –ama iraden dışında– aralıksız düşünmeye başladınız mı mutlaka biliniz ki onu seveceksiniz; eğer aşkın kahredici pen-

esinden kurtulmak isterseniz Őu baŐlangıç halinde fikri-nizi dünyadaki başka Őeylerle iŐgale gayret ediniz yoksa sevginin esiri olup kalmak muhakkaktır.

Ne halde bulunsam K'yi düŐünüyordum. Gözümün önüne daima onun hayali gelirdi. Fakat henüz ilk defa olarak grdŐmden hayali hafızama layıkıyla nakŐedil-memiŐti ki hayalini görmek istedikçe gözümün önüne başka hayaller gelirdi. Bundan pek ıstırap duyardım.

Nihayet anladım ki artık K'nin tamam aŐŐıyıym.

Fakat bazı hissiyat da bu aşk kmden düŐürecek gibi görünürdü; aŐkıma emniyet edemezdim.

Ömrümde ilk defa olarak bir aşk hilesine baŐvur-dum ki burada bahsetmeden geçemedim:

K'ye olan tutkumu –dünyada halime en uygun tanı-dıŐım– bir arkadaŐıma açtım. Bilemem merhametinden midir yoksa beni rezil etmek isteŐiyle mi her nasılsa bir tedbir buldu.

Bu tedbir sevginin en galeyanlı bir nında bana da hoŐ göründü. Ger Şimdi yle deŐildir. İcrasından ekin-medim.

Sahte bir mektup yazdım. Güya bu mektup bana bir arkadaŐımdan gelmiŐ. Bu mektupta arkadaŐım kendi halinden bahsediyor, adsız sansız serserice dolaŐmasını tasvir ediyor. Güya ailesine darılmıŐ da bu derbederliŐi seçmiŐ. Nerede olduŐunu kimseye bildirmiyormuŐ, hat-ta benden bile gizli tutarak, sade, bu sefer yazacaŐınız mektubu Konya'ya falan mahalle gönderiniz, diyormuŐ. Bu mektuba o arkadaŐım bir metin alıntılanıŐ ki güya vaktiyle ekmeŐi ve iyiliŐiyle yetiŐtiŐi ve hakkında tapın-ma derecesinde bir sevgi beslediŐi bir kiŐinin İstanbula da K namında bir oŐlu varmıŐ ki ben onu sık sık görür ve tanımıŐım. Onu görüp baba ve annesinin nerede ve ne halde olduŐunu öğrenmeli ve derhal kendisine bildirme-liymiŐim ki iyiliklerinin hakkını vermeye hızlıca giriŐsin.

“Derler ki sevdâ insanın ahlakını düzeltir, yanıltsa bile sevelim: Mademki insanız! Of! Böyle boş işlerle uğraşmak da hoşâ gitmiyor ama zamanın mecburiyetlerine uymak lazım geliyor. Bir gün olur da şu arzular defterimi bir gözden geçiren bulunursa, insanın değilse bile, benim insani hissiyatımın suretini görmüş olur. O okurdan şunu rica ederim ki yazılarımı düşünmeye layık bulursa gerçekleştireceği değerlendirmede vereceği kararı sırf kendi vicdanı olarak kabul etsin... Kendi vicdanında bulduğu hükmü benim vicdanımda da beyhude aramasın...”

Zehra ve Karabibik yazarı Nabizade Nâzım'ın bu kitabı, modern edebiyatımızda eşcinselliğin görünür olmaya başladığı en önemli ve etkileyici metinlerden biri.

Kuşakları etkilemiş romanlar, ufuk açıcı öyküler, ezberlere kazınmış şiirler... Gazetelerde kalmış söyleşiler, gezi yazıları, denemeler, makaleler... Edebiyatımızın farklı dönemlerinden, iz bırakan metinler Kısa Miras'la bir araya geliyor.

#edebiyatımızınmirası #tanzimatedebiyatı #eşcinsellik #karasevda #yolculuk

